

Os kommune

Kvalitetssikring av økonomien i utredningsunderlaget benyttet i utredningen av framtidens skolestruktur i Os kommune

Dialogmøte - kommunestyret 6. september 2021

Håvard Moe, seniorrådgiver KS-Konsulent as

KS KONSULENT

Formål

- Gjennomføre en ekstern kvalitetssikring av det tallgrunnlaget knyttet til kommuneøkonomi, som er lagt til grunn i saksdokumentene om framtidens skole i Os kommune.
- Vi har sjekket at de premisser som legges til grunn for estimering av omstillingsbehovet for kommuneøkonomien i Os kommune er korrekt satt, og at de konklusjoner som trekkes ut ifra dette er valide og reliable.

Avgrensninger

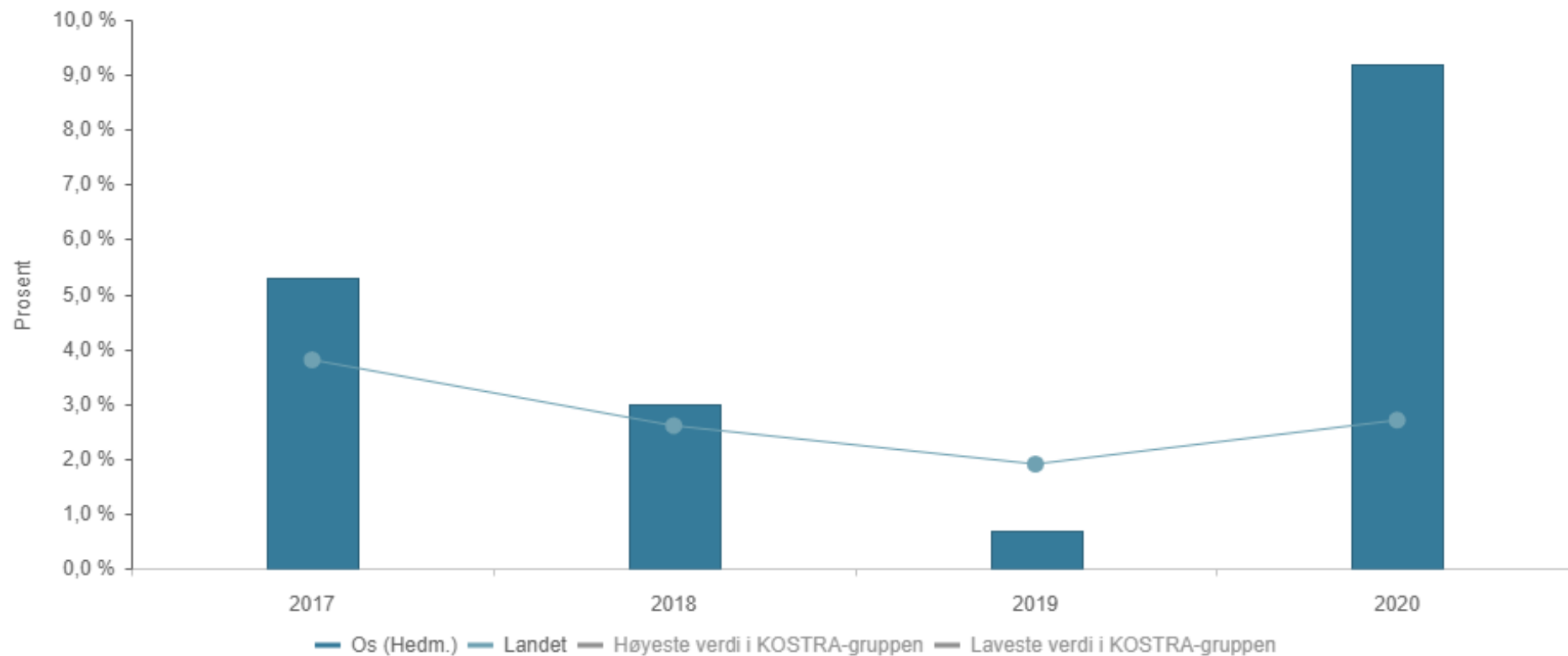
- Vi har ikke sjekket om det faktiske tallgrunnlaget i alle økonomiske tabeller stemmer med det tallgrunnlaget som fremkommer i KS prognosemodell, kommunes budsjettmodeller, lokale inntektsanslag (eiendomsskatt, gebyrer, utbytter, etc), utover å se på om prinsippene som er lagt til grunn i økonomiplanen stemmer overens med god kommunal budsjetteringsteknikk.
- Vi ikke vurdert de pedagogiske, samfunnsmessige eller politiske konsekvensene av de foreslåtte alternativene.
 - Det er viktig å huske på at selv om et forslag er økonomisk lurt og rasjonelt, så betyr det ikke alltid at det derfor skal realiseres.
- Om Os kommune velger å ikke realisere potensialet som blir skissert, så øker omstillingsbehovet på andre sektorer i kommunen.
 - Det er ikke et spørsmål om Os må kutte kostnader. Det er et spørsmål om hvordan det skal gjøres.

Kommunaløkonomisk bærekraft

KS KONSULENT

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

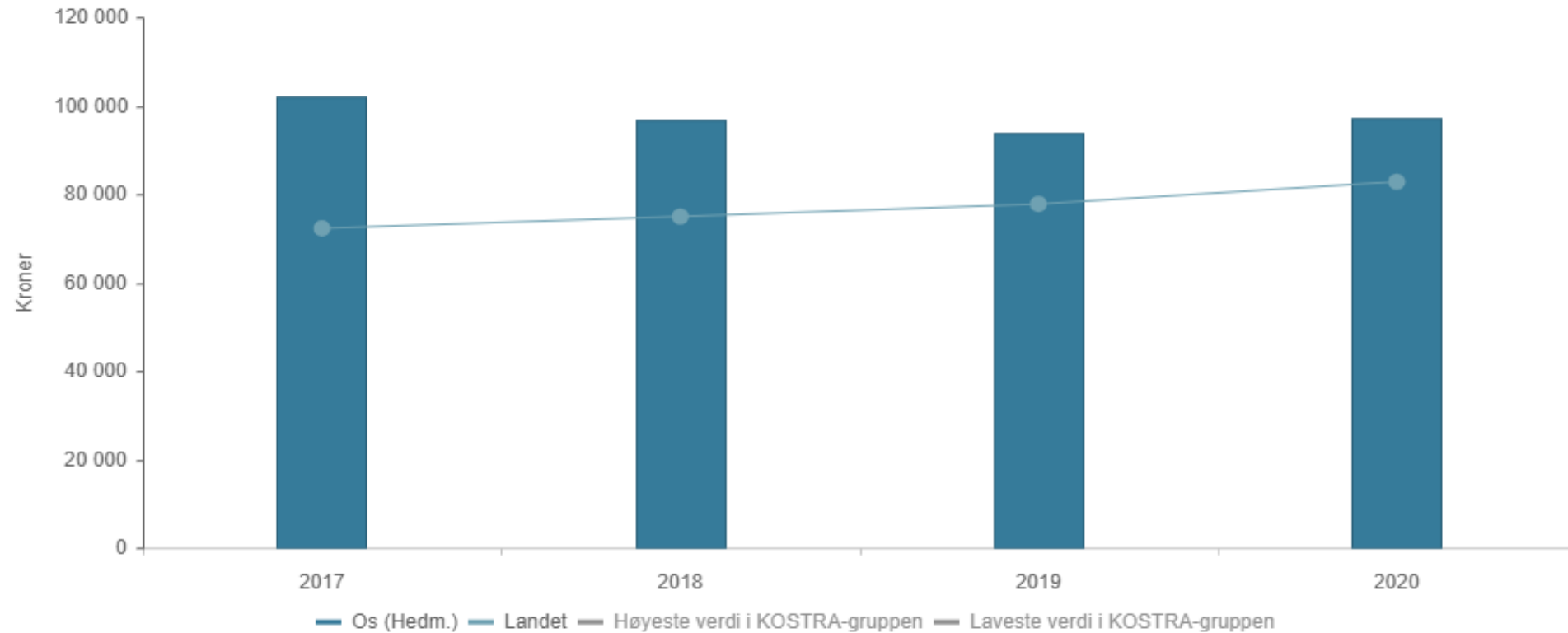
	2017	2018	2019	2020
Os (Hedm.)	5.3 %	3.0 %	0.7 %	9.2 %
Landet	3.8 %	2.6 %	1.9 %	2.7 %

Vi ser av diagrammet over at Os hadde en negativ utvikling i netto driftsresultat fra 2017 til 2019, men at 2020 ble et svært godt år resultatmessig. Mye av dette skyldes ekstraordinære inntekter i 2020, blant annet som en relativt gunstig covid-19 kompensasjon til kommunesektoren fra staten. Det er redegjort for dette i en egen sak til kommunestyret.

Netto lånegjeld i kroner per innbygger

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

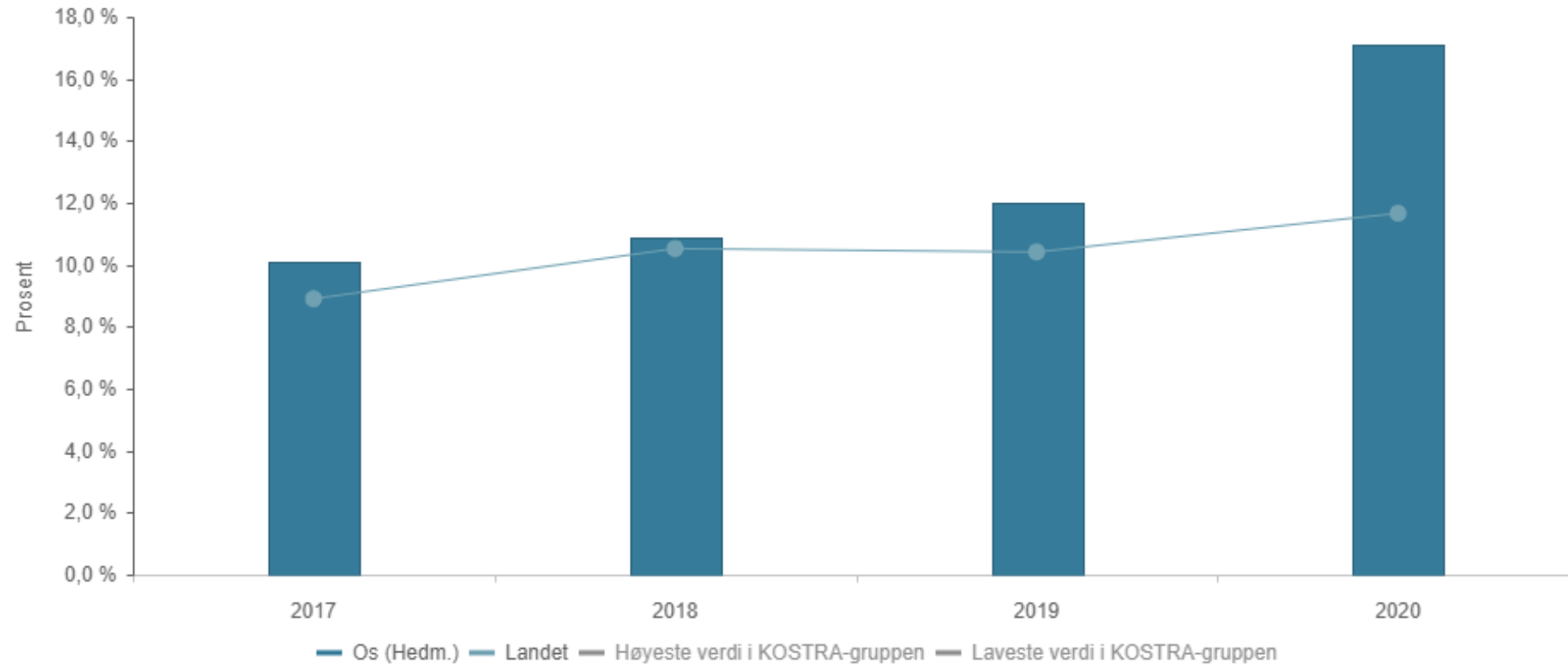

	2017	2018	2019	2020
Os (Hedm.)	101 950	96 741	93 855	97 271
Landet	72 241	74 919	77 744	82 777

Diagrammet over viser at gjeldsgraden målt som netto lånegjeld pr innbygger i Os kommune er høy. Den har ligget relativt stabil igjennom hele perioden, mens gjennomsnittlig gjeldsgrad pr innbygger for landet har økt betraktelig.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)

	2017	2018	2019	2020
Os (Hedm.)	10.1 %	10.9 %	12.0 %	17.1 %
Landet	8.9 %	10.5 %	10.4 %	11.7 %

Disposisjonsfondet økte betraktelig i 2020 som en følge av det svært gode netto driftsresultatet, men har hele tiden ligget over det anbefalte nivået på ca 10 %. Fondet økte med 15 millioner fra 2019 til 2020 og Os har nå ca 42 millioner på disposisjonsfond.

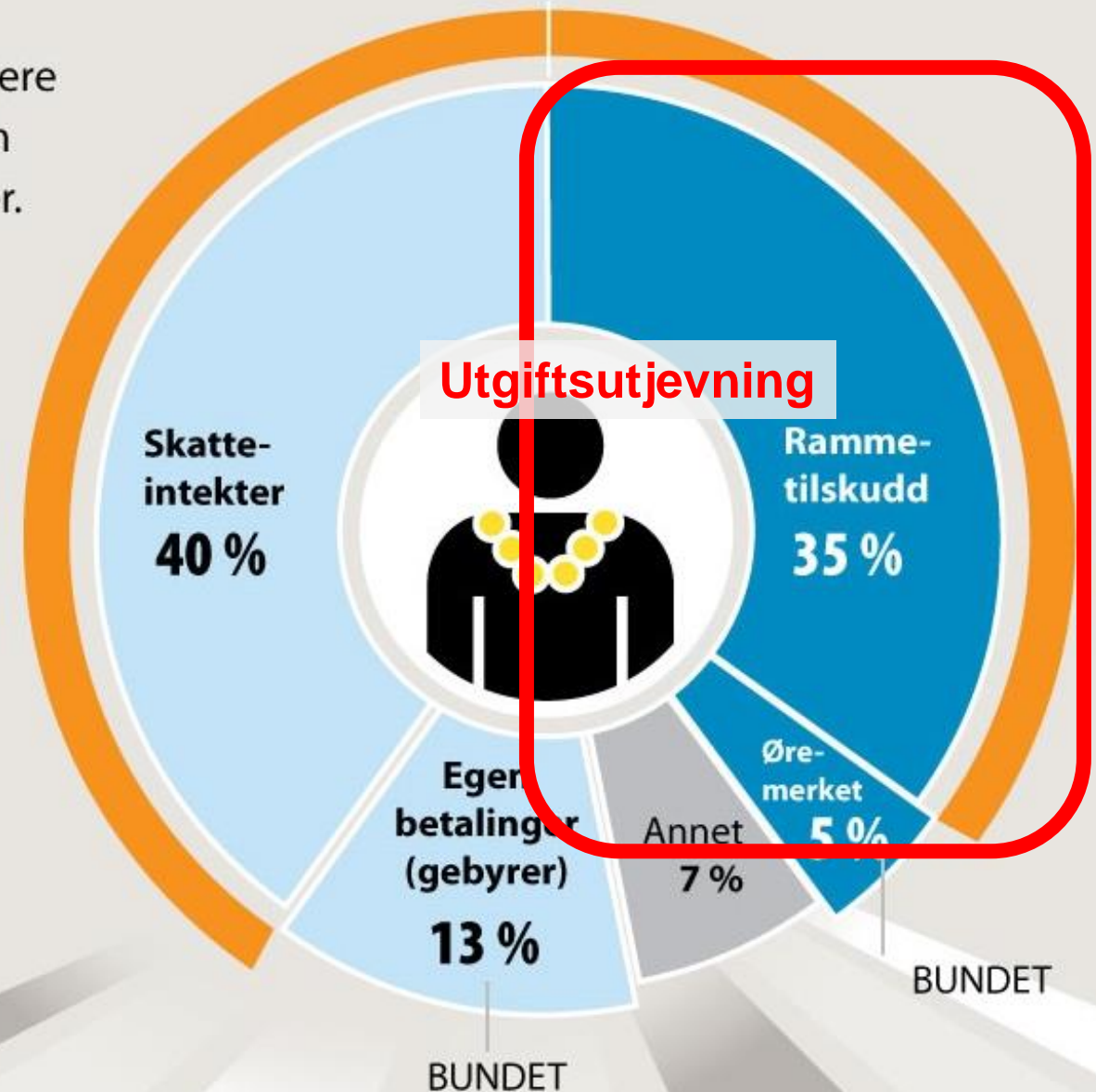
Inntektssystemet

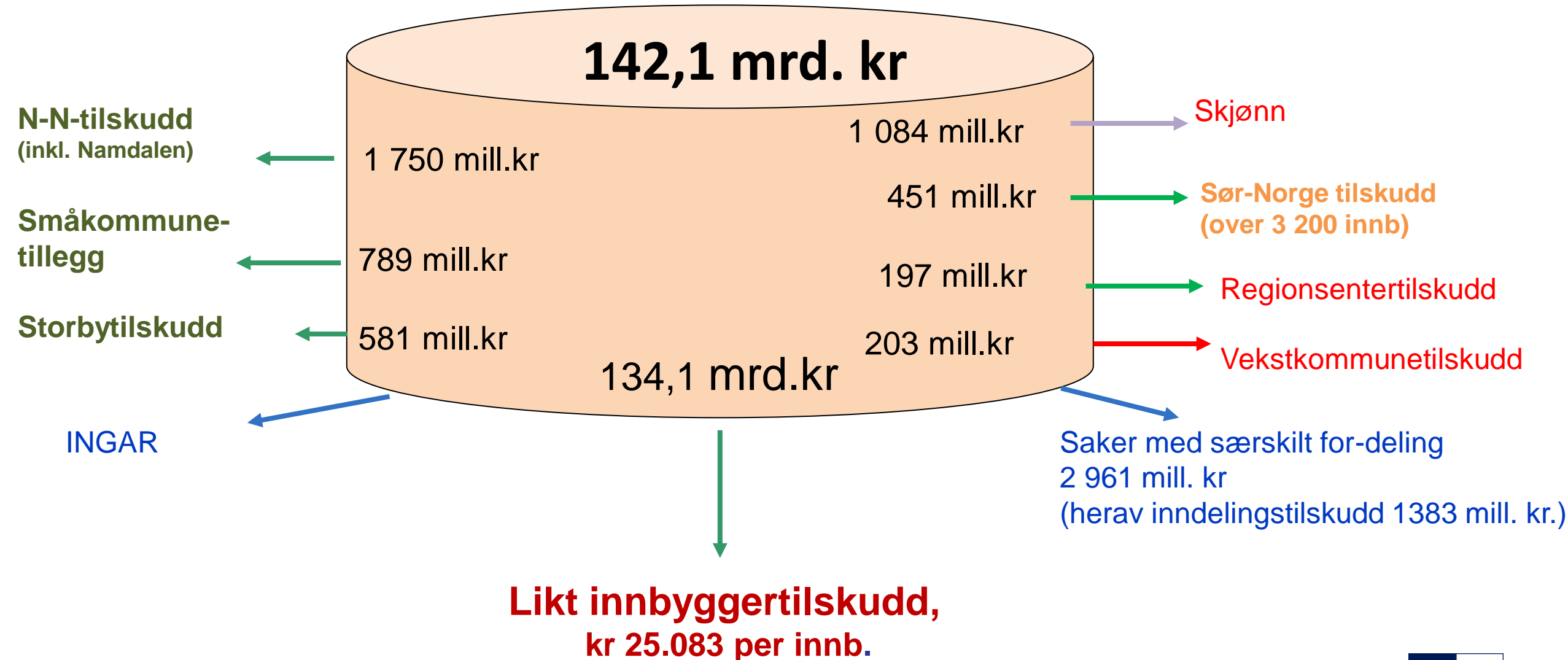
Slik får kommunene inntektene sine

Frie inntekter er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

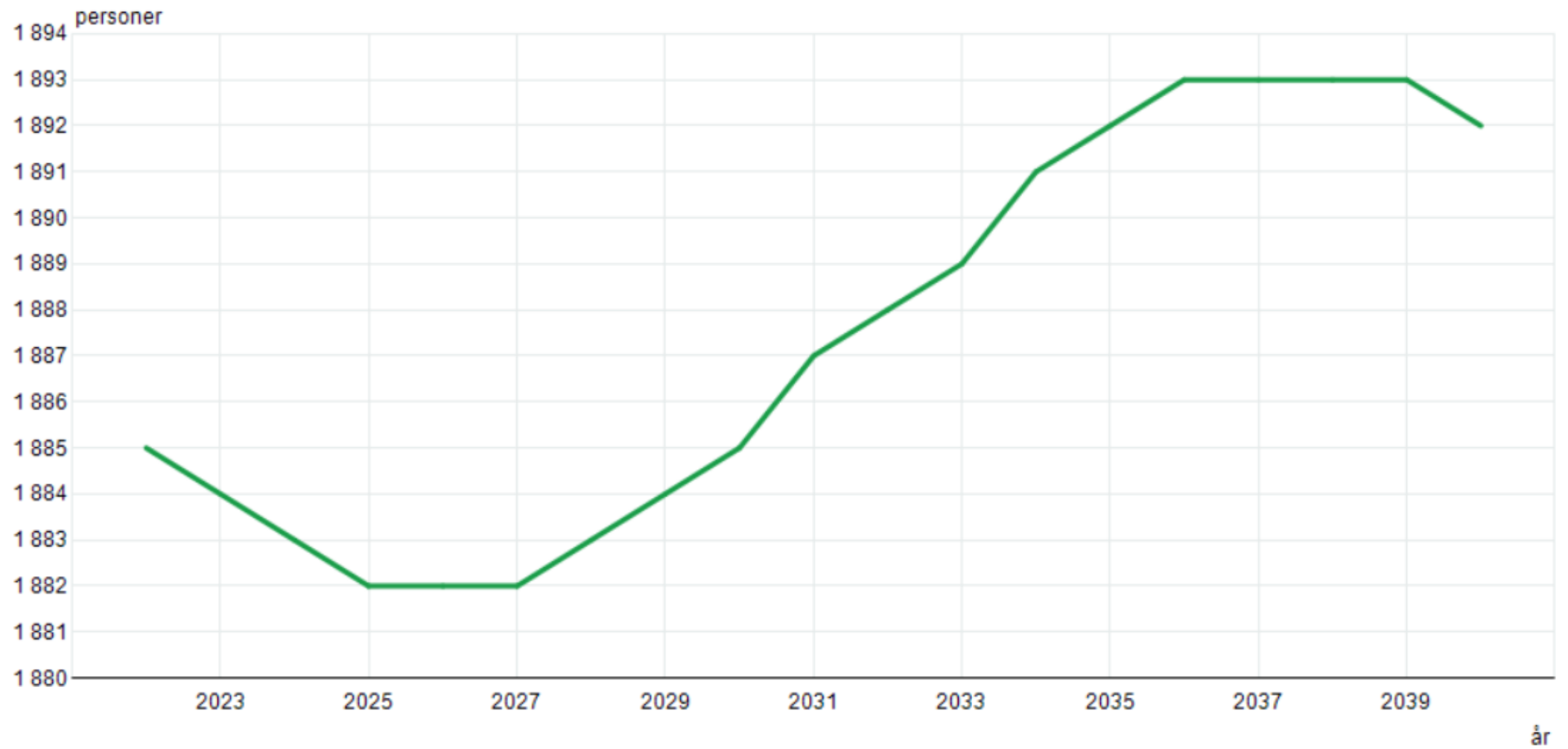
- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter

Inntektssystemet for kommunene 2020

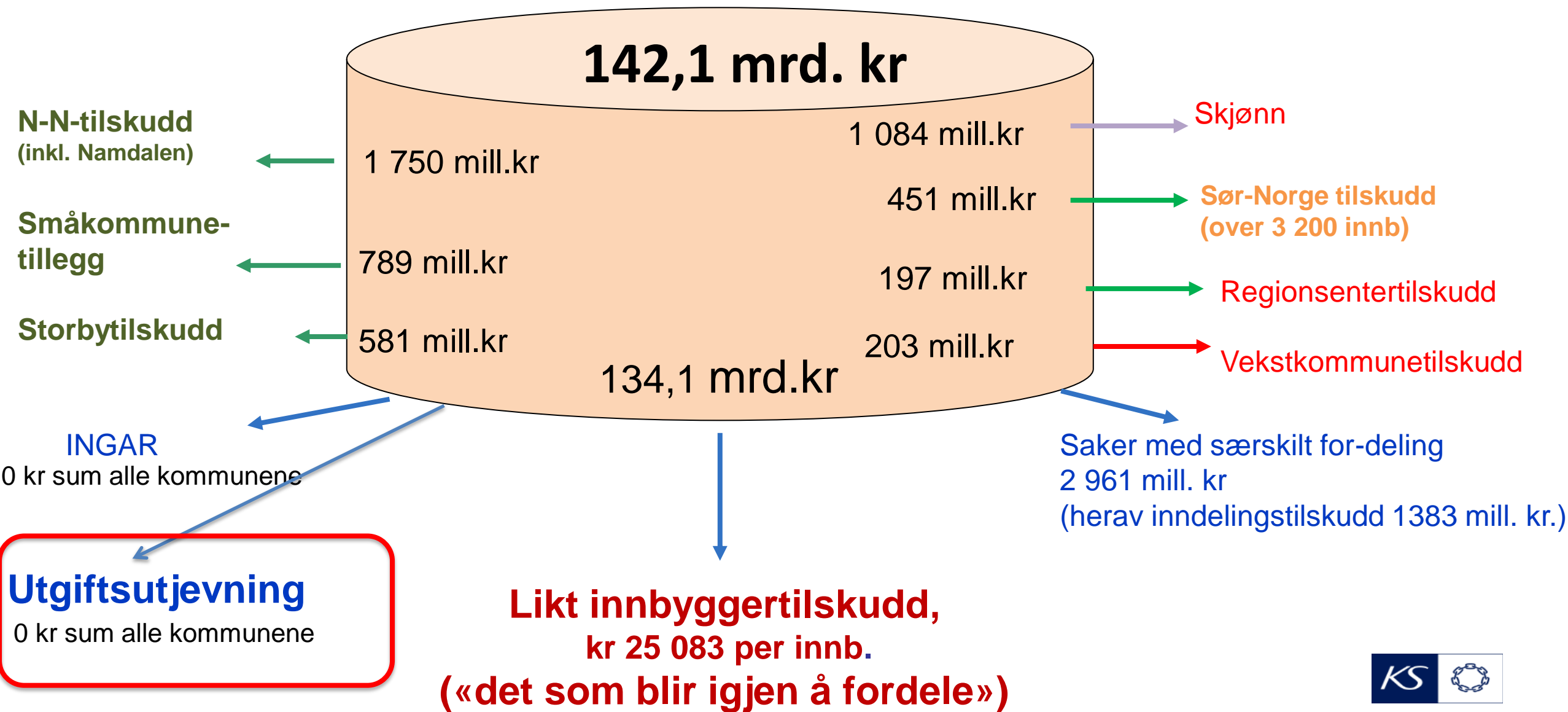
12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM), Os.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Inntektssystemet for kommunene 2020

	HELE LANDET		OS			Bruk av folketall 1.7.2020	
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	
						kr per innb	1000 kr
0-1 år	0,0055	109 851	39	1,0038	0,00 %	1	2
2-5 år	0,1363	237 316	50	0,5957	-5,51 %	-3 103	-5 899
6-15 år	0,2628	641 420	175	0,7714	-6,01 %	-3 383	-6 431
16-22 år	0,0231	453 148	171	1,0670	0,15 %	87	166
23-66 år	0,1054	3 093 029	1 050	0,9598	-0,42 %	-238	-453
67-79 år	0,0572	605 814	297	1,3862	2,21 %	1 244	2 365
80-89 år	0,0781	188 542	95	1,4247	3,32 %	1 868	3 551
over 90 år	0,0393	45 875	24	1,4792	1,88 %	1 061	2 016
Basistillegg	0,0160	275	0,8237	8,4822	11,97 %	6 742	12 817
Sone	0,0100	20 827 541	14 889	2,0212	1,02 %	575	1 093
Nabo	0,0100	9 518 719	8 022	2,3828	1,38 %	779	1 480
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0027	7,7668	1,42 %	800	1 521
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0070	51 419	24	1,3197	0,22 %	126	240
Flyktninger uten integreringstils	0,0082	155 865	27	0,4898	-0,42 %	-236	-448
Dødlighet	0,0464	40 489	16	1,1173	0,54 %	307	583
Barn 0-15 med enslige forsørge	0,0167	113 292	18	0,4492	-0,92 %	-518	-985
Lavinntekt	0,0105	285 344	77	0,7630	-0,25 %	-140	-266
Uføre 18-49 år	0,0063	115 718	40	0,9774	-0,01 %	-8	-15
Opphopningsindeks	0,0093	171	0,0145	0,2398	-0,71 %	-398	-757
Aleneboende 30 - 66 år	0,0189	488 624	158	0,9143	-0,16 %	-91	-173
PU over 16 år	0,0497	19 681	16	2,2986	6,45 %	3 635	6 910
Ikke-gifte 67 år og over	0,0464	367 626	157	1,2075	0,96 %	542	1 031
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0166	39 438	11	0,8155	-0,31 %	-172	-328
Innbyggere med høyere utdannir	0,0182	1 452 561	423	0,8234	-0,32 %	-181	-344
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,16509	16,51 %	9 297	17 674

«Inntekten» pr innbygger (utgiftsutjevningen)

KOSTNADSNØKKELE 2020

med strukturkriterium

Kostnadsnøkkel	Kostnadsnøkkel 2020	Enhetsbeløp kr
Innbyggere 0-1	0,0056	14 694
Innbyggere 2-5	0,1374	166 650
Innbyggere 6-15	0,2615	119 407
Innbyggere 16-22	0,0233	14 958
Innbyggere 23-66	0,1053	10 035
Innbyggere 67-79	0,0565	28 142
Innbyggere 80-89	0,0772	123 216
Innbyggere 90 år og over	0,0389	252 483

Befolkningsframskriving Os 6-15 år

	Hovedalternativet (MMMM)									
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
3430 Os										
6-15 år	177	167	162	158	161	164	166	166	170	168

Av tabellen over ser vi at SSB anslår at folketallet i aldersgruppen 6-15 år vil falle fra 177 i 2021 og ned til 158 i 2024 før det øker opp mot 170 igjen i 2030

	Lav nasjonal vekst (LLML)									
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
3430 Os										
6-15 år	177	167	161	157	160	164	163	160	163	159

Vi ser her at alternativene er relativt like frem til 2026 (disse barnene er jo allerede født) men at man deretter anslagsvis vil ha 10 færre barn i aldersgruppa 6-15 år i 2030.

Fallet i barnetall vil skje i Dalsbygda

Barnetrinn	2011	2020/21	21/22	22/223	23/24	24/25	25/26
Dalsbygda	71	32	29	29	21	16	17
Os		76	73	70	70	72	72
SUM		108	102	99	98	88	89
Sum med u-skole	270	163					

Denne framskrivingen frem mot 2026 er valid, da de barna som skal begynne på skole i denne perioden (2022 – 2026) allerede er født. **Med mindre man får en kraftig tilflytting til Dalsbygda (og Os), så er det disse tallene som må legges til grunn for planleggingen av fremtidig skolebehov og kommunaløkonomisk handlingsrom.**

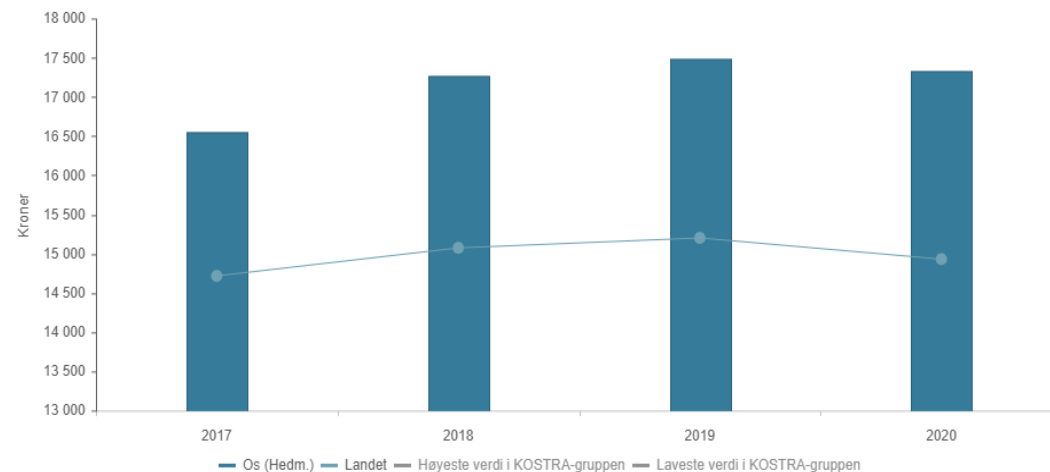
Fall i barnetall gir økte kostnader pr barn

- Os brukte i 2017 kr 16 546 pr innbygger på grunnskolesektor
 - Dette var kr 1 829 mer pr innbygger/totalt 3,5 mill mer enn det staten la til grunn at Os hadde behov for å bruke på å drive grunnskole.
- I 2020 var denne kostnaden økt til kr 17 330 pr innbygger.
 - Dette var kr 2 513 pr innbygger/totalt 4,8 mill mer enn det staten la til grunn at Os har behov for å bruke på å drive grunnskole.
- Hovedårsaken til denne kostnadsveksten, er at det i samme periode var en reduksjon på 30 innbyggere i aldergruppen 6-15 år i Os kommune.
- Framskrivningene av folketallet i denne aldersgruppen viser at i 2024 er elevtallet redusert med ytterligere 20 elever i forhold til dagens elevtall.
 - Forutsatt at man ikke kutter kostnader på grunnskolesektor, så vil da nettokostnaden ha økt med ytterligere ca 1 mill til 5,8 mill mer enn utgiftsbehovet skulle tilsi i 2024.

Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2017	2018	2019	2020
Os (Hedm.)	16 546	17 267	17 493	17 330
Landet	14 717	15 074	15 201	14 931

Relativ budsjettandel

- Os kommune legger til grunn i sine analyser at oppvekstområdet i dag utgjør 31,2 % av kommunens budsjett og at dette er en størrelse som bør bestå fremover.
- Her må man være klar over at budsjettrammen totalt sett vil øke betydelig frem mot 2030 som følge av at Os kommune får langt flere eldre innbyggere. Os kommune vil i 2030 ha 184 innbyggere over 80 år. Dette er 60 flere enn det man har i dag. Utgiftsbehovet (og overføringene fra staten) vil jo da også følgelig øke betydelig i denne sektoren
- Om man legger til grunn at oppvekstsektor fortsatt skal ha 31,2 % av budsjettrammen, så må ca 5 mill av disse 15 mill tilføres oppvekstsektoren.

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer

(2021 kroner og endring fra 1.1.2021)

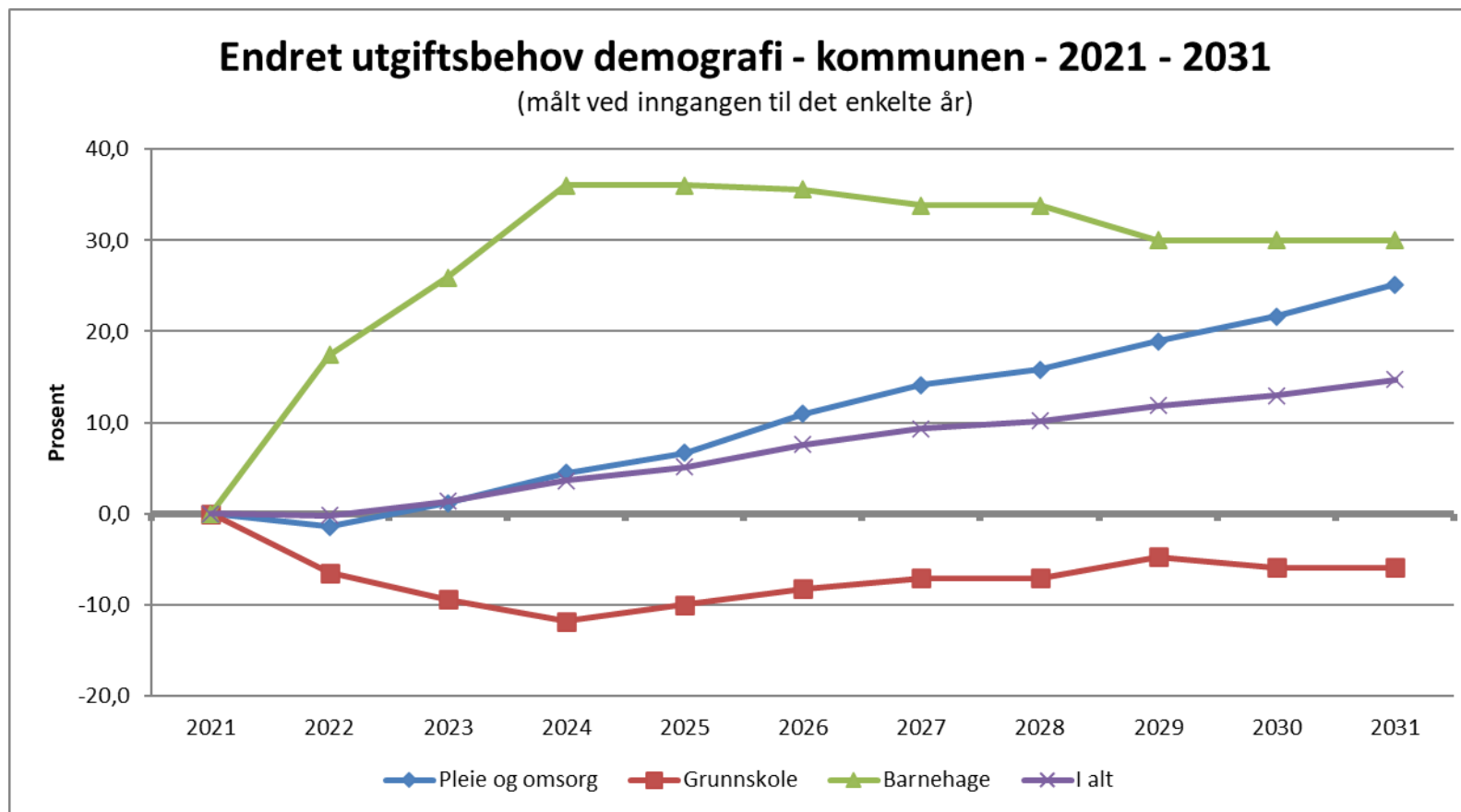
Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM OS
2022	-824	-1 641	2 201	-12	26	27	-223
2023	1 514	-746	1 066	50	-2	-30	1 853
2024	1 957	-597	1 280	-148	137	10	2 640
2025	1 276	447	0	-83	68	11	1 719
2026	2 529	447	-62	-32	63	-3	2 942
2027	1 877	298	-213	-3	36	3	1 998
2028	994	0	0	-68	89	14	1 029
2029	1 833	597	-488	-60	64	-17	1 928
2030	1 600	-298	0	-55	80	-21	1 305
2031	2 053	0	0	-35	61	-5	2 074
Sum 2022-2031	14 809	-1 492	3 783	-447	621	-11	17 264
Sum 2022-2025	3 924	-2 536	4 547	-194	229	18 0	5 988

NB: Inntektssystemet gir NETTO utjevning

- Inntektssystemet fra staten gir netto utjevning:
 - + Økt behov i pleie og omsorg
 - MINUS redusert behov blant barn og unge
 - = Rammeoverføringen fra staten
- Staten forutsetter at kommunen flytter **krone for krone** mellom tjenesteområdene ettersom behovet forandrer seg

Premissene bygger på en viktig forutsetning – kraftig vekst i barnetallet 1-5 år

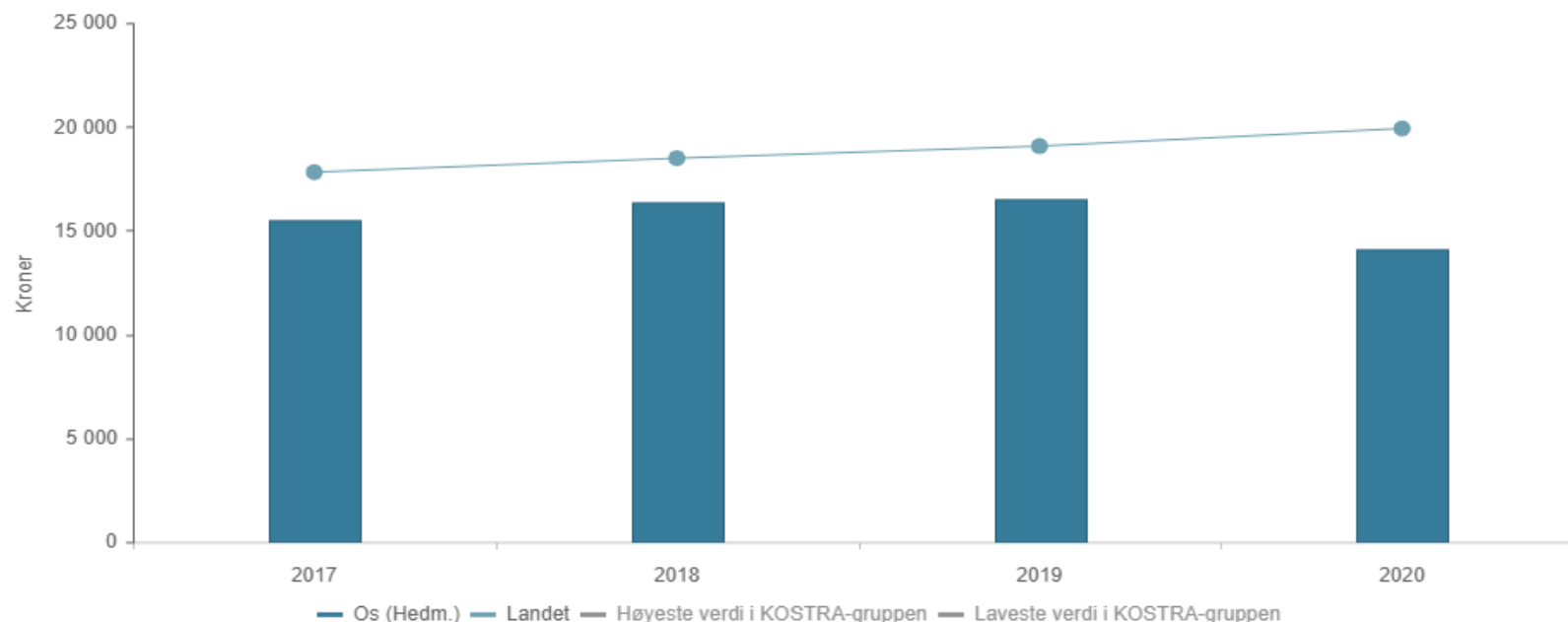

Os bruker allerede svært lite på PLO

Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

	2017	2018	2019	2020
Os (Hedm.)	15 526	16 351	16 481	14 079
Landet	17 812	18 483	19 065	19 914

I 2018 brukte Os kommune kr 2 132 pr innbygger/totalt 4 mill mindre enn det objektive utgiftsbehovet tilsier. I 2020 var differansen kr 5 835 eller total kr 11 mill mindre enn det utgiftsbehovet skulle tilsa.

Skissert omstillingsbehov

I Økonomiplanen 2021 – 2024 for Os kommune, legges følgende forklaring til grunn for det skisserte omstillingsbehovet:

1. *Forventet lønns- og prisvekst fra 2020 til 2021 på 2,5 mill.*
2. *Økning på tjeneste for funksjonshemmede på 6,1 mill. fra 26 årsverk til 50 årsverk*
3. *Interkommunale tjenester økes totalt med 0,83 mill.*
4. *Reduksjon i rammetilskuddet fra staten på 2 mill., kommunen får altså ikke kompensert for lønns- og prisvekst.*
5. *Promillesatsen for eiendomsskatt reduseres fra 5 til 4 promille fra 2021, dette utgjør kr 1,3 mill. i tapte inntekter i 2021.*
6. *Reduksjon på integreringstilskudd fra staten på flyktningene på kr 1,25 mill.*
7. *Økning i skatteinntekter på 2,1 mill., dette hvis skattenivået for hele landet ikke reduseres spesielt på grunn av korona-pandemien.*
8. *Netto renteutgifter/renteinntekter reduseres med 1,3 mill.*
9. *Reduksjon avdrag på investeringslån med kr 1 mill.*

Alt i alt kan KS-K stille seg bak de økonomiske anslagene som er gjort i Økonomiplanen 2021-2024 for Os kommune.

Dette kommer ikke til å handle om vanskelig kommuneøkonomi eller avanserte KOSTRA-analyser. Det kommer til å handle om vilje, vilje og atter vilje. Hva vil dere?

